

Handläggare
Birgitta Magnusson
Telefon: 08-508 33 112**Till**
Utbildningsnämnden
2022-04-28

Utveckla ”Kvalitetsindikatorn – Självvärdering” i förskolan utifrån läroplansuppdraget

Redovisning av budgetuppdrag

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner inriktningen enligt utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Lena Holmdahl
UtbildningsdirektörEva Broström
Avdelningschef

Sammanfattning

Enligt Stockholms stads budget för år 2022 har utbildningsnämnden i uppdrag att utveckla indikatorn ”Kvalitetsindikatorn – Självvärdering” utifrån läroplansuppdraget. Stockholms stads kvalitetsindikator för förskolan är en av kommunfullmäktiges indikatorer, som bygger på en självvärdering genomförd på arbetslagsnivå. Kvalitetsindikatorn blir dock inte tillförlitlig när resultatet från självvärderingen aggregeras i styrkedjan från arbetslag – via förskoleenhet och stadsdelsnämnd – till kommunfullmäktige. Målvärdet på indikatorn säger också mycket lite om måluppfyllelsen enligt läroplansuppdraget.

Utbildningsförvaltningen föreslår mot bakgrund av detta att uppföljningen till kommunfullmäktige kompletteras med ytterligare två strukturella indikatorer: förskollärartäthet och inskrivningsgrad. Självvärderingen bör dock även fortsättningsvis vara en viktig del i förskoleenheternas systematiska kvalitetsarbete, som en grund för dialogen om läroplansuppdrag. Förvaltningen föreslår också att uppföljning av läroplansuppdraget vad gäller språk vidareutvecklas på enhetsnivå till en mer strategisk och systematisk överlämning mellan skolformerna. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar om att godkänna denna inriktning och överlämna ärendet till kommunstyrelsen.

Bakgrund

I Stockholms stads budget för år 2022 ingår följande fem indikatorer.

- Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan
- Antal förskolebarn per anställd
- Antal barn per grupp
- Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda
- Kvalitetsindikatorn – Självvärdering utifrån läroplansuppdrag.

I budgeten har utbildningsnämnden fått i uppdrag från kommunfullmäktige att utifrån läroplansuppdraget utveckla kvalitetsindikatorn för förskolan och den självvärdering (WKI) kvalitetsindikatorn bygger på.

Utbildningsnämnden har också i uppdrag att, i samråd med stadsdelsnämnderna, revidera de obligatoriska rutinerna för övergången mellan förskola och grundskola, med särskilt fokus på information om barnens språkutveckling. Detta uppdrag behandlas i ett separat ärende till utbildningsnämnden, men eftersom det har betydelse för den samlade utvecklingen av uppföljningen av läroplansuppdraget tas det också upp i detta ärende.

Ärendet

Nuvarande kvalitetsindikator är inte tillförlitlig

Stockholms stad har sedan 2009 ett strategiskt kvalitetsindikatormått för förskolan som bygger på en obligatorisk självvärdering (webbaserad kvalitetsindikator/WKI) genomförd på arbetslagsnivå. Kvalitetsindikatorns mått blir inte tillförlitlig när resultatet från självvärderingen aggregeras i styrkedjan från arbetslag – via förskoleenhet och stadsdelsnämnd – till kommunfullmäktige. Siffervärdet (för år 2022 är målvärdet 3,6) säger också mycket lite om måluppfyllelsen enligt läroplanen i arbetslagen. Flera avgörande faktorer påverkar hur självvärderingen kan genomföras, såsom personalens pedagogiska och språkliga kompetens, rörlighet i arbetslaget samt självvärderingsverktygets validitet och reliabilitet.

Nuvarande kvalitetsindikatormått behöver därför tas bort, då den visat sig ha låg validitet och reliabilitet som strukturellt mått i förskolans styrkedja. Genom att frikoppla nuvarande webbaserade självvärderingssystem från kvalitetsindikatormåttet möjliggörs en utveckling av de verksamhetsnära uppföljningsmetoderna. Självvärdering som uppföljningsmetod behöver dock kvarstå i enheternas systematiska kvalitetsarbete då det möjliggör dialog om läroplansuppdraget.

Läroplansarbetet följs upp på arbetslagsnivå

Det primära utgångsläget för uppföljning av kvalitet i den kommunala styrkedjan för förskolan är att varje nivå förhåller sig till det uppdraget anger. Det är i förskolans arbetslag som läroplanens mål verkar och det är i arbetslaget resultatet av undervisningen följs upp, det vill säga hur väl arbetslaget bidrar till barnets lärande. Det är rektors ansvar att säkerställa läroplansuppdraget via det systematiska kvalitetsarbetet. Detta kan dock utvecklas, exempelvis genom ett mer systematiskt överlämnande mellan skolformerna, då särskilt gällande målformuleringarna om språk (se vidare nedan).

Arbetet med läroplansmålen följs därmed inte upp på strategisk huvudmannanivå, men huvudmannen behöver få en bild av kvaliteten i verksamheten genom att följa upp strukturkvalitet.

Strukturkvalitet följs upp på huvudmannanivå

På övriga nivåer utöver arbetslaget, det vill säga på enhets-, stadsdelsnämnds- och stadsövergripande nivå, följs de förutsättningar som skapas för läroplansuppdraget upp. Huvudmannen som ytterst ansvarig för utbildningen ska se till att det finns förutsättningar som säkerställer kvalitet och likvärdighet. Det innebär att identifiera kvalitetsaspekter som i standardiserade nyckeltal och indikatorer jämför kvalitet och därmed är verktyg för att kunna bedöma likvärdighet. Väsentligt är att indikatormått inte mäter helheten utan de delar som är avgörande för en god kvalitet, det vill säga goda förutsättningar genom exempelvis personalens utbildningsnivå.

För att tydliggöra kvalitetsarbetet på respektive nivå i förskolans styrkedja föreslår utbildningsförvaltningen följande utvecklingssteg.

- Utveckla uppföljningen av kvaliteten i förskolan på huvudmannanivå genom att ersätta befintlig kvalitetsindikator med mer tillförlitliga strukturella indikatorer: förskollärartäthet och inskrivningsgrad.
- Utveckla uppföljning av läroplansuppdraget med fokus på språk på enhetsnivå med en mer strategisk och systematisk överlämning mellan skolformerna där förskoleklassens kartläggning av barnens kunskaper i språk kan ses som utgångspunkt.

Utveckla uppföljning av kvaliteten i förskolan på huvudmannanivå

En indikator behöver bygga på ett värde som lämpar sig att aggregera, som behåller sin tillförlitlighet genom styrkedjans

nivåer. Förvaltningen föreslår därför att utveckla de nuvarande strukturella indikatorerna för förskolan:

- andel legitimerade förskollärare,
- antal barn per grupp,
- antal barn per årsarbetare och
- andel nöjda vårdnadshavare i förskoleundersökningen

till att även omfatta indikatorerna:

- förskollärartäthet,
- inskrivningsgrad.

Måttet förskollärartäthet som visar antal barn per förskollärare är relevant att använda då det innebär en tydligare koppling till ansvaret för undervisningen i förskolan. Inskrivningsgraden visar på förskolans kompensatoriska potential och att barn som har gått i förskola har bättre språkliga färdigheter än andra barn. De sex kvalitetsindikatorerna följs upp och analyseras på enhets-, stadsdelsnämnds- och stadsövergripande nivå.

Utveckla uppföljning av läroplansuppdraget (språk) på enhetsnivå med en mer strategisk överlämning mellan skolformerna

I tidigare utredningar¹ och rapporter konstateras behovet av att utveckla en mer systematisk dokumentation och uppföljning av varje barns språkutveckling i förskolan. Förskoleklassens obligatoriska krav på kartläggning av barnens kunskaper i språk² kan även ses som utgångspunkt för ett mer systematiskt överlämnande mellan skolformerna och det gemensamma uppdraget att rusta barnen för fortsatt utbildning. Detta formuleras vidare i utbildningsnämndens budgetuppdrag om översyn av Riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholms stad. Där föreslås bland annat att dialoger bör genomföras på övergripande nivå där varje mottagande skola bjuder in de förskolor barnen kommer ifrån och för en dialog om hur det språkutvecklande arbetet genomförts. Skolan i sin tur kan dela med sig av vad de sett för utmaningar tidigare år, om något särskilt område behöver förstärkas förutom resultatet av kartläggningen enligt Hitta Språket.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av förskoleavdelningen och synpunkter har inhämtats från de 13 stadsdelsförvaltningarna.

¹ Språkutveckling i förskolan nr 9 2020, Stadsrevisionen, (dnr 3.1.3-114/2020), Utbildningsförvaltningens Språkrapport (dnr 3.3.3-6269/2021) och Förskolerapport 2019 och 2020

² [Kartläggning i förskoleklassen - Skolverket](#) Hitta språket

Ärendet kommer att behandlas av den fackliga samverkansgruppen den 19 april 2022. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 20 april 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Barnkonsekvensanalys

I förvaltningens förslag till att ersätta befintlig kvalitetsindikator som bygger på en självvärdering med mer tillförlitliga strukturella indikatorer har barnets bästa beaktats i enlighet med barnkonventionen. Den föreslagna utvecklingen av hur uppföljning av kvaliteten i förskolan på huvudmannanivå ger större tillförlitlighet för att kunna bedöma likvärdighet. Det fokuserar hur förutsättningar skapas för läroplansuppdraget i förskolan och barns rätt till utveckling och lärande. Förslagets syfte har därför bedömts ligga väl i linje med barnens bästa ur ett barnrättsperspektiv.

Konsekvenser för jämställdhet

Förskolan har en viktig funktion i samhället för jämställdheten mellan kvinnor och män. I förskolans uppdrag ingår att aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv för alla barn. Förslaget innebär inte en påverkan på barn utifrån kön och bedöms inte ha några negativa konsekvenser för jämställdhet.

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden godkänner inriktningen enligt utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.